

Högskolan
Kristianstad

Högskolan Kristianstad
291 88 Kristianstad
044-250 30 00
www.hkr.se

Examensarbete, 15 hp,
Kandidatexamen i miljövetenskap
VT 2023
Fakulteten för naturvetenskap

Ekologisk kompensation vid exploatering i detaljplanering - möjlighet eller hinder?

Sofia Lund-Sundström

Författare

Sofia Lund-Sundström

Titel

Ekologisk kompensation vid exploatering i detaljplanering - möjlighet eller hinder?

Engelsk titel

Ecological compensation for exploitation in detailed development planning-opportunity or obstacle?

Handledare

Ingemar Jönsson, professor i teoretisk och evolutionär ekologi, Högskolan Kristianstad

Examinator

Lennart Mårtensson, professor i miljöteknik, Högskolan Kristianstad

Sammanfattning

Ekologisk kompensation används i dag frivilligt av allt fler kommuner som verktyg vid exploatering inom detaljplanering. Då ekosystemen och den biologiska mångfalden minskar är det av vikt att se till att ekologisk kompensation inte bara genomförs när det krävs av miljöbalken, exempelvis vid exploatering inom Natura 2000-områden eller naturreservat. Därför är det intressant att undersöka exploatörernas inställning till krav på ekologisk kompensation vid exploatering kopplat till detaljplanering. Studien består dels av analys av remissvar på utredningen SOU 2017:34 som skickades in av byggbolag, dels en kvalitativ intervjustudie med byggexploatörer. Resultatet ger inte entydiga svar men pekar på att exploatörernas inställning är positiv till att ekologisk kompensation. Ekologisk kompensation bör finnas med som krav i lagstiftning såsom miljöbalken och plan- och bygglagen och inte bygga på frivillighet, för att genomföras av exploatörer vid exploatering i detaljplanering.

Ämnesord

Ekologisk kompensation, detaljplanering, exploatering, ekosystemtjänster, skadelindringshierarkin

Förord

Ett stort tack till Ingemar Jönsson för en engagerad handledning och samtal kring ekologisk kompensation.

Innehållsförteckning

Inledning	6
Syfte.....	7
Avgränsningar	7
Bakgrund	8
Ekologisk kompensation och Skadelindringshierarkin	8
Agenda 2030 och nationella miljömål.....	10
EU:s gröna-taxonomi	10
Miljöbalken och plan- och bygglagen	11
Ekologisk kompensation inom kommunal planering.....	11
Utredningen SOU 2017:34 angående ekologisk kompensation.....	12
Material och metoder.....	14
Analys av remissvar	14
Metod diskussion.....	15
Resultat	16
Diskussion	19
Slutsatser	22
Referenser	23
Bilaga A	26

Inledning

Urbaniseringen som pågår i världen bidrar till att de naturliga ekosystemen minskar och att grönområdena i städerna exploateras (Persson et al., 2019). Marken grävs upp och det förbereds för hus och annan bebyggelse vilket ger upphov till negativ påverkan på grönytorna med tillhörande biologisk mångfald i staden (Hedenfelt, 2013). Grönytorna och den biologiska mångfalden har stor betydelse för trivsel och psykisk hälsa för invånarna samt för att kunna hantera både torka och skyfall (Chiras, 2014). Sammanhängande gröna områden är viktig för en hållbar stad, men konkurrerar om utrymmet med den exploateringen som sker (Aronson et al., 2017). Vidare skriver Aronsson et al. (2017) för att få ett fungerande samhälle och samtidigt bevara den biologiska mångfalden behövs det kompromisser och avvägningar. Hinder för utveckling och bevarande av den biologiska mångfalden i staden handlar ofta om att det krävs tid och arbete vilket i slutändan kostar pengar. Politiken anser i regel att pengar och arbetskraft ska läggas på annat som exempelvis bostadsbyggande och förtätning av städer (Pereira & Baró, 2020). För att få bra och resilienta ekosystem som ger näring till den biologiska mångfalden och ekosystemtjänster är det av vikt att naturen och människan kan samverka (Hedenfelt, 2013; Chiras, 2014; Aronson et al., 2017). Det behövs fler och starkare styrmedel för att förhindra fortsatta förluster och vända den negativa trenden för ekologisk mångfald. Ekologisk kompensation är ett styrmedel som har fått betydande uppmärksamhet de senaste åren, men som ännu inte fått någon större tillämpning (Naturvårdsverket, 2016). Den kommunala fysiska planeringen är en viktig aspekt i tillämpning av ekologiska kompensation. Det är essentiellt att förstå hur exploatörerna ser på användningen av kompensation vid exploatering och vilken inställning de har då de är betydelsefulla aktörer i sammanhanget (Jönsson et al., 2023).

Syfte

Studiens syfte är att undersöka byggexploatörers inställning till ekologisk kompensation vid exploatering i detaljplanering.

Frågeställningar

- Använder sig exploatörerna av ekologisk kompensation vid exploatering i dag?
- Vilka möjligheter och hinder uttrycker exploatörerna om ekologisk kompensation?
- Ser de exploaterande byggföretagen ekologisk kompensation som ett verktyg för att arbeta med EU-taxonomin?
- Finns det åtgärder som enligt de exploaterande byggföretagen skulle underlätta tillämpningen av ekologisk kompensation?

Avgränsningar

Studien tar enbart upp ekologisk kompensation i detaljplanerat område.

Studien är begränsad till exploatörernas inställning till ekologisk kompensation, andra intressenter som exempelvis kommun och allmänhet berörs inte.

Bakgrund

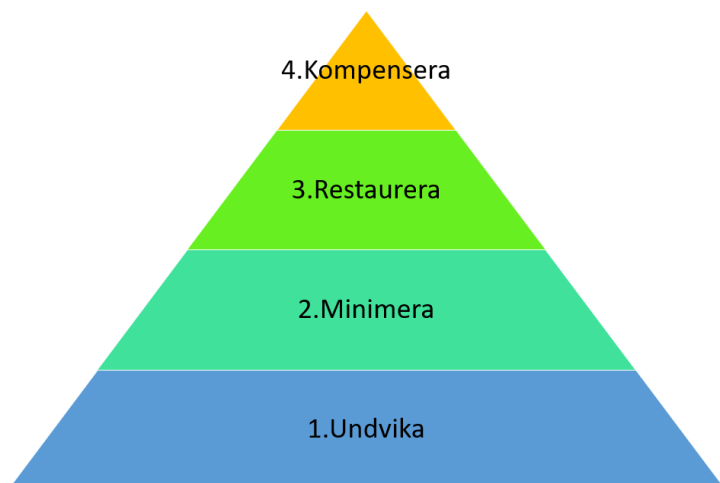
Ekosystemtjänster och biologisk mångfald

Ett ekosystem är ett ändligt område i naturen som betraktas som ett system, eller en helhet (Naturvårdsverket, u.å.a). För att ekosystemet ska fungera optimalt behövs det många olika arter av både växter och djur för att skapa en biologisk mångfald som bidrar till ett ekosystem kan leverera sina ekosystemtjänster (Naturvårdsverket, 2023). De olika ekosystemen påverkar varandra för att utvecklas och blir bland annat påverkade av klimatförändringar och förlust av arter (Naturvårdsverket, 2016). Städer påverkar naturen och är samtidigt beroende av exempelvis grönområden som bland annat ger en bättre luftkvalité, dämpar buller och ger plats för rekreation. Vidare skriver Naturvårdsverket (2023) att en skog som ligger i närheten av en stad kan hjälpa till att binda in kol, pollinera blommor, reglera vattenflöden, producera livsmedel och utgöra en plats för rekreation. Våtmarker som ligger i anslutning till en stad kan rena vatten och suga upp näringsämnen vilket främjar hela området runtomkring staden (Naturvårdsverket, 2016). Vidare skriver Naturvårdsverket (2016) att ekologisk kompensation kan avstyra att ett områdes naturvärden avtar även om viss exploatering beviljas, eller till och med bidra till att öka naturvärdena. Vid exploatering av exempelvis naturområden eller förtätning av en stad är det av stor vikt att tänka igenom vad det finns för mark och vatten runtomkring. Samt vad mark och vatten levererar för ekosystemtjänster och vad de innehåller för växter och djur då det är av betydelse att bevara och utveckla ekosystemen så de kan fortsätta leverera (Tunón & Sandell, 2021). Det som sker om ekosystemen minskas eller förstörs är att de inte kan leverera sina viktiga tjänster. För att ekosystemen ska kunna blomstra och inte minska är det angeläget att både politiker, myndigheter, kommuner, organisationer, privatpersoner och företag ser vad ekosystemen bidrar med och vad som sker om de minskas eller förstörs (Naturvårdsverket, 2023).

Ekologisk kompensation och Skadelindringshierarkin

Ekologisk kompensation definieras som: *”fullständig eller partiell gottgörelse av skada på naturmiljö som utgör allmänna intressen, såsom arter, naturtyper, ekosystemfunktioner och upplevelsevärden. Gottgörelsen kan ske genom att den som orsakat skada tillför nya värden eller säkerställer befintliga värden som annars skulle riskera att gå förlorade”*

(Naturvårdsverket, 2016, s.10). Ekologisk kompensation bör alltid betraktas inom ramen för skadelindringshierarkin. Skadelindringshierarkin är en internationellt accepterad hierarki för att minimera skada vid exploatering vilket är någonting som Naturvårdsverket (2016) vill ska tillämpas, se *Figur 1* (Business and Biodiversity Offsets Programme: BBOP, 2012; Naturvårdsverket, 2016). BBOP är en organisation som tagit fram och utvecklat stöd för ekologisk kompensation där skadelindringshierarkin har varit inflytelserik när det gäller att forma forskning och policyutveckling om ekologisk kompensation (Boverket, 2018).

Figur 1, Illustration visar skadelindringshierarkin där den blå färgen i botten på pyramiden representerar det bästa alternativet vilket är undvika exploatering. Den orangea färgen i toppen av pyramiden representerar det sämre alternativet vilket är kompensation, som bara bör användas när alla tidigare alternativ har övervägts. Illustration: Sofia Lund-Sundström.

1.Undvika

Innebär att utföra exploateringen på annan plats vilket är en skyddsåtgärd för ekosystemen och den biologiska mångfalden.

2.Minimera

Skyddsåtgärd och en förstärkningsåtgärd för att bibehålla vissa delar av ekosystemet och biologisk mångfald genom att anpassa byggnationer inom den tilltänkta ytan.

3.Restaurera

Kompensationsåtgärd med inslag av förstärkningsåtgärd för att behålla ekosystem och biologisk mångfald genom att återskapa naturvärden i samma område.

4.Kompensera

Kompensationsåtgärd genom åtgärd på annan plats eller genom ett annan typ av ekosystem eller biologisk mångfald.

Hierarkin innebär att det i första hand ska ske en bra planering så att skador vid exploatering kan undvikas. I andra hand ska utförandet av exploateringen ske på ett sådant vis att skadan minimeras. I tredje hand ska det ske efterbehandling med reparerande åtgärder för att mildra de negativa effekter som exploateringen bidrar till. I fjärde hand ska ekologisk kompensationen genomföras om exploateringen bidragit till bestående skador på ekosystemet och den biologiska mångfalden (Boverket, 2018).

Ekologisk kompensation kan öka ett områdes naturvärde där additionalitet ger förbättringar vid exempelvis exploatering. Additionalitet innebär att kompensationsåtgärden ska ge värden som annars inte hade skapats. Det går inte att tillgodoräkna ett naturområde som kompensationsåtgärd om det hade skapats oavsett behov av kompensationsåtgärd eller ej (Naturvårdsverket, 2016; Staten offentliga utredning: SOU 2017:34). De värden som den ekologiska kompensationen syftar till att bibehålla är biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Ekosystemtjänsterna är indelade i fyra kategorier enligt Europaparlamentet

och rådets förordning (EU) 2020/852 av den 18:e juni 2020 om inrättande av en ram för att underlätta hållbara investeringar.

1. Tillhandahållande av tjänster exempelvis livsmedel och vatten.
2. Regleringstjänster exempelvis kontroll av klimatet och bekämpning av sjukdomar.
3. Stödtjänster exempelvis syreproduktion och näringscykel.
4. Kulturtjänster exempelvis rekreativ nytta.

Kompensationsåtgärderna för ekosystemtjänster består ofta av ekologisk restaurering eller att skapa nya ekologiska värden samt livsmiljöer och sedan förvalta natur som är skyddad. (Naturvårdsverket, 2023; Naturvårdsverket, 2016). Principen om att ”förorenaren betalar” innebär att den som förorenar också ska få betala priset för detta vilket är lämpligt att tillämpa också vid ekologisk kompensation (Persson et al., 2019). Ekologisk kompensation fungerar som ett påtryckningsmedel för att få exploatören att minska miljöpåverkan och därigenom behovet att kompensera. Myndigheterna prövar verksamheter för att se om de kan godkännas efter att alla tänkbara åtgärder följts, för att undvika och begränsa den negativa påverkan på den biologiska mångfalden och ekosystemtjänsterna (Klimat- och näringslivsdepartementet, 2014). Det finns en EU-strategi för biologisk mångfald där det framhålls att bland annat fungerande ekosystem, grön infrastruktur och naturbaserade lösningar ska sammansmältas med stadsplaneringen (Europakommissionen, 2020).

Agenda 2030 och nationella miljömål

De svenska miljömålen bedöms som att de handlar om den ekologiska delen av de globala målen. Det är framför allt två av de globala målen som har stark koppling till användningen av ekologisk kompensation:

Mål 11. *Hållbara städer och samhällen*. Den fortsatta urbaniseringen innebär ett ökat krav på en hållbar utveckling av staden är ekologin står i centrum tillsammans med ekonomin och det sociala. Det innebär bland annat att planera bostäder, offentliga platser, transporter, infrastruktur på ett sätt som säkrar hållbarheten för framtiden.

Mål 15. *Ekosystem och biologisk mångfald*. Detta är en viktig del då människan behöver få sina behov tillgodosedda utan att skada eller påverka ekosystem och den biologiska mångfalden (Globala målen, 2023). De nationella miljömål som speciellt berörs av ekologisk kompensation i samband med exploatering för byggande är flera men framför allt *God bebyggd miljö* och *Ett rikt växt och djurliv* och etappmålet *integrering av stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer* (Sveriges miljömål, 2023).

EU:s gröna-taxonomi

Europaparlamentet och rådets förordning (EU) 2020/852 av den 18:e juni 2020 första del trädde i kraft 2021 och handlade om klimat, och år 2023 trädde taxonomins övriga delar i kraft som en ram för att underlätta frivilliga hållbara investeringar och bidra till klimatomställningen och främjande av ekosystem och den biologiska mångfalden. I och med Sveriges EU-medlemskap gäller den förordningen (EU) 2020/852 fullt ut också i Sverige från och med januari 2023. Taxonomin har ingen direkt koppling till ekologisk kompensation, men ekologisk kompensation kan vara ett verktyg för att uppfylla villkoren i taxonomin.

Artikel 15 i förordningen tar bland annat upp att en ekonomisk verksamhet ska bruka en hållbar markanvändning samt markförvaltning där verksamheten ska inkludera skydd av markens biologiska mångfald, samt bidra till att det inte sker nettoförstöring av mark och efterbehandling av områden som är förorenade. En ekonomisk verksamhet ska arbeta för att skydda, bevara och återställa den biologiska mångfalden och ekosystem oavsett ekosystemets tillstånd (Europeiska Kommissionen, 2020).

Miljöbalken och plan- och bygglagen

Syftet med miljöbalken (Mb, SFS 1998:808) är att *“främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. En sådan utveckling bygger på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förenad med ett ansvar för att förvalta naturen väl”* (1 kap. 1 § Mb). Miljöbalken är den viktigaste lagstiftningen för att värna om den biologiska mångfalden vilken är viktigt att bevara för att skydda den fysiska miljön med mark och vatten. Miljöbalken ger stöd för tillämpning av ekologisk kompensation i samband med tillstånd och dispenser för ingrepp i exempelvis Natura 2000-områden, naturreservat, allé med biotopskydd eller om ett ingrepp påverkar arter som är upptagna i artskyddsförordningen (Tunón & Sandell, 2021).

Syftet med plan- och bygglagen (PBL, SFS 2010:900) är att *“med hänsyn till den enskilda människans frihet, främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer”* (1 kap. 1 § PBL). Plan- och bygglagen syftar till att planering av mark och vatten sker på lång sikt med invånarnas bästa i åtanke. Plan- och bygglagen reglerar planering och byggande av mark och vatten, och tillämpas inom ramen för kommunernas fysiska planering. Plan- och bygglagen innehåller inte någon formulering om krav på ekologisk kompensation och är huvudsakligen en exploateringslagstiftning. Miljöaspekterna i PBL handlar i första hand om skydd av miljön med beskrivning av hur miljön ska skyddas vid exempelvis en planläggning (2 kap. 6 § PBL), men om stora miljövärden hotas hänvisar PBL till miljöbedömning enligt miljöbalken.

Ekologisk kompensation inom kommunal planering

Förutom att använda miljöbalken som stöd vid ekologisk kompensation i samband med intrång i ett skyddat område eller ett område med artskydd använder sig vissa kommuner och privata exploatörer av frivillig kompensation utan direkt stöd i plan- och bygglagen eller miljöbalken. Kommunerna i Sverige har ansvar för planeringen av mark och vatten inom kommunens gränser genom bland annat översiktsplaner och detaljplaner (Jönsson et al., 2021). Ekologisk kompensation kan vara ett effektivt verktyg för att mildra de negativa effekterna av kommunens stadsutveckling och exploatering vid detaljplanering (Jönsson et al., 2021). Genom att noggrant bedöma potentiella effekter, utveckla en effektiv kompensationsplan och övervaka resultaten är det möjligt att mildra de negativa effekterna av utveckling och exploatering på miljön (Jönsson et al., 2021).

Enligt Hansson & Alkan Olsson (2023) är det 164 av 290 kommuner som nämner ekologisk kompensation i antingen översiktsplan eller grönplan/naturvårdsplan. Det är oftast storstäder och dess grannkommuner som inkluderar ekologisk kompensation i sina planer. Av de 164 kommuner som nämner ekologisk kompensation i någon av sina planer är det tre av tio som nämner skadelindringshierarkin. Vissa av kommunerna tar med alla fyra steg i skadelindringshierarkin medan andra kommuner tar med ett, två eller tre steg. En av kommunerna har motiverat varför de inte tar med alla fyra steg med att det beror på vart de är i planeringen av planprocessen de befinner sig. Hansson & Alkan Olsson (2023) uttrycker att många kommuner som skriver att de ska kompensera urbana grönområden eller naturvärden saknar information om hur det ska gå till väga för att genomföra detta. Ungefär en tredjedel av de 164 kommunerna beskrev eller planerade användning av planeringsverktyg för ekologisk kompensation. Det som de flesta kommuner använde var verktyget strategiska planer med kartor och data över den biologiska mångfalden. Artiklar med fokus på exploatörers syn på ekologisk kompensation lyser med sin frånvaro. Många artiklar berör exploatörer men inte hur de ser på den ekologiska kompensationen. En studie av Reid et al. (2015) visar att regeringarna i Brasilien och Colombia har implementerat ett kompensationsprogram. Det som var viktigt med kompensationsprogrammet var att det är enkelt att förstå och följa för byggexploatörerna vilket minskar risken för osäkerhet när det kommer till ekonomi och själva ekologiska kompensationen (Reid et al., 2015).

Utredningen SOU 2017:34 angående ekologisk kompensation

Utredningen om Ekologisk kompensation (SOU 2017:34) innehåller förslag för att motverka nettoförluster av biologisk mångfald och ekosystemtjänster, samtidigt som behovet av markexploatering tillgodoses. Det är en konsekvent tillämpning som utredningen föreslår när det ska ske större exploateringar och markgrepp i värdefulla mark- och vattenområden. SOU 2017:34 skickades ut på remiss år 2017 till bland annat kommuner, länsstyrelser, myndigheter, domstolar, högskolor och universitet, institut, förbund, ting, samfund, kollegium och företag som exempelvis byggexploatörer. Det har framkommit i SOU 2017:34 att exploatörerna har problem med kompensationen dels från ett ekonomiskt perspektiv, dels från perspektivet med tid. Processen kring kompensationen tar tid och försenar exploateringen vilket ökar kostnaderna (SOU 2017:34). I SOU 2017:34 efterfrågas att den ekologiska kompensationen ska ses i förhållande till vilken samhällsnytta den bidrar med för att öka mängden biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Ekosystemtjänster som den biologiska mångfalden ger, kan oftast varken ägas eller handlas med vilket gör att ekosystemtjänsterna och den biologiska mångfalden blir svårt att värdera i pengar. Dock är det bra att försöka värdera ekosystemtjänsterna och den biologiska mångfalden i pengar för att visa hur viktigt det är för samhället då båda delarna tas för givet. Kraven på att kompensera för det ekologiska bortfallet bör utnyttjas och öka då det är ett effektivt verktyg för att se till att Sveriges miljömål uppfylls och för att se till att förorenaren betalar. Utredningen framför förslag på att bland annat utveckla den befintliga lagstiftningen såsom miljöbalken och plan- och bygglagen samt andra lagstiftning genom ändringar. Ändringarna som utredningen föreslår i miljöbalken är bland annat att miljökonsekvensbeskrivningar ska innehålla krav på underlag om redovisning av planerade kompensationsåtgärder. Vidare vill utredningen att miljöbalken ska lägga till krav på bedömning av behovet av ekologisk kompensation i kap. 16, samt förtydliga

skadelindringshierarkin i kap. 2 som vid tillståndsprövning och dispensprövning innebär att skada först ska undvikas, skyddsåtgärder ska vidtas i andra hand och i tredje hand ska det ske åtgärder för återställning. Utredningen vill också att det görs ett tillägg angående kompensationsvillkor i kap. 22 om vad en dom ska innehålla. Syftet med utredningens förslag på ändring i miljöbalken är att bidra till ökad förutsägbarhet och mer effektiv tillämpning av ekologisk kompensation. Utredningens förslag till ändringar i plan- och bygglagen är för att ge kommunerna möjlighet att bland annat genom detaljplanering ställa krav på kompensationsåtgärder. I plan- och bygglagen vill utredningen göra ett tillägg i kap. 2 där kopplingen mellan grön infrastruktur och passande kompensationsåtgärder behöver stärkas i planeringen av arbetet. Tilläggen i kap. 2 stärker grunden i plan- och bygglagen för att arbeta med ekologisk kompensation. Utredningen vill vidare göra ett tillägg i plan- och bygglagen kap. 4 §12a där det i detaljplan ska bestämmas vilken kompensationsåtgärd som ska användas. I kap. 4 och 14 § vill utredningen att det ska ställas krav på kompensationsåtgärder genom detaljplaneringen, samt krav på start och slutbesked för bygglov när det gäller väsentlig ändring av markens användning i samband med byggexploatering. För att kompensationsåtgärderna ska utföras av byggexploatörer bör kommunerna skriva in i riktlinjerna för exploateringsavtal att de kommer ställa kompensationskrav när det är befogat. Utredningen vill ge uppdrag till olika myndigheter att gemensamt ta fram en vägledning för ekologisk kompensation med fokus på vikten av att kompensera förlust av biologisk mångfald och ekosystemtjänster inom planlagt område vilket planeras att användas av kommuner, länsstyrelser, exploatörer, tillståndsgivare och övriga intressenter. Utredningens syfte var att skapa bättre förutsättningar för att tillämpa ekologisk kompensation i en större skala däribland fysisk planering. Utredningen bedömer att utan lagändringar kommer målet med att motverka nettoförlust av biologisk mångfald och ekosystemtjänster inte nå målet ”no net loss” som EU tagit fram. SOU 2017:34 har ännu inte lett till någon proposition och lagändringarna som föreslogs har därför inte genomförts.

Material och metoder

Studien bygger dels på analys av remissvar på utredningen SOU 2017:34 som skickades in av byggbolag, dels intervjuer med fyra byggbolag. Därutöver gjordes litteratursökning med sökmotorerna hkr-databas-supersök och Google scholar med sökorden: Ecological compensation +developer, Biodiversity offsets+ developer.

Analys av remissvar

Analysen bygger på remissvaren på utredningen SOU 2017:34 som skickades in av byggbolag, vilka bestod av HSB (2018), JM (2018) och Riksbyggen (2018). Informationen som var intressant att få fram ur remissvaren var byggexploatörers inställning till ekologisk kompensation vid exploatering kopplat till detaljplanering, samt vilka åtgärder som skulle underlätta tillämpning av ekologisk kompensation för byggföretagen.

Intervjuer med byggexploatörer

Kvalitativ intervjustudie med semistrukturerade frågor användes för att kunna besvara frågeställningarna. Metoden med semistrukturerade frågor fokuserade på att få fram data i form av ord i stället för data i form av siffror. Med semistrukturerade intervjuer gavs möjlighet att ställa följdfrågor och vara flexibel under själva intervjuens gång, och möjlighet ges också att i en semistrukturerad intervju hoppa över frågor som besvarats tidigare i intervjuguiden för att få ett mer flyt i intervjun (Säfsten & Gustavsson, 2019). Detta stämmer väl överens med syftet med denna studie då den baseras på exploatörers arbetsmetoder och erfarenhet/ kunskap. Det var beskrivande svar som önskades samt möjlighet att ställa följdfrågor snarare än att producera ett statistiskt material som redovisas med diagram (Kvale & Brinkman, 2009).

I inledningen av intervjuguiden (se Bilaga A) förbereddes respondenterna genom att få förklarat vad som menas med ekologisk kompensation (Kvale & Brinkman, 2009).

Intervjuerna spelades in digitalt och transkriberades sedan manuellt med muntlig tillåtelse av respondenten att använda materialet i studien. Materialet sammanställdes sedan och kategoriserades utifrån olika de olika frågeställningarna (Säfsten & Gustavsson, 2019). I processen med transkribering överförs det talade språket till det skrivna varvid en transformering av språket är nödvändigt för att få språket att flyta i text (Kvale & Brinkman, 2009). I resultaten från analyserna återges exploatörerna anonymt då flera av de intervjuade inte ville ställa upp med namn eller vilket byggbolag de arbetade på.

Urvalet av byggbolag skedde genom att förfrågan skickades ut till 12 olika exploatörer via mejl. I mejlet gavs en kort presentation av författaren med information om vilken högskola författaren läser vid, syftet med studien samt att intervjuerna var en del av en data insamling till en kandidatuppsats. Därefter kontaktades exploatörerna via telefon för att se om de var intresserade av en intervju och det bestämdes en tid för intervju. Under intervju tillfället som tog mellan 30 min upp till 1 h, ställdes ett antal öppna frågor som syftade till att besvara frågeställningarna och ge en bild av hur exploatören arbetar med och ser på ekologisk kompensation. De byggexploatörer som deltog i intervjuerna är alla större aktörer med flertalet stora projekt i södra och mellersta delen av Sverige.

Metod diskussion

En kvalitativ metod gör det möjligt att förstå ämnet utifrån respondentens synvinkel. De frågor som ställs vid en kvalitativ intervju kan belysa vetenskapen från respondentens verklighet vilket kan ge nya perspektiv på forskningsfrågan. Reliabiliteten kan eventuellt vara låg på grund av intervjuaren och/-eller situationens påverkan på respondenten. Validiteten i den kvalitativa intervjun handlar om att kritiskt granska varje steg i studien. Urvalet av respondenter kan påverka validiteten (Kvale & Brinkman, 2009). Att intervjuerna spelas in kan påverka respondentens svar. Antalet respondenter är fyra vilket kunde ha varit fler om det funnits intresse av att delta. Antalet respondenter påverkar naturligtvis examensarbetets validitet (Säfsten & Gustavsson, 2019). Enligt Kvale & Brinkman (2009) går det att göra intervjuanalyser antingen med fokus på språk eller mening. Intervjuerna analyserades med frågeställningarna som utgångspunkt där fokus på mening användes (Kvale & Brinkman, 2009). Avstamp togs i de ställda forskningsfrågorna och det söktes efter ord och meningar i intervjuerna vilket användes för att tillämpa analys genom frågeställningarna i resultatdelen och analyseras i diskussionsdelen (Kvale & Brinkman, 2009). Intervjustudien hoppas bidra med förståelse för de problem och utmaningar som finns kring ekologisk kompensation vid exploatering i detaljplanering.

Resultat

Remissvar från byggexploatörer av utredningen om ekologisk kompensation (SOU 2017:34)

HSB (2018) ställer sig bakom både Agenda 2030 och Sveriges miljömål och stödjer utredningens propåer, men har förslag på tillägg både i miljöbalken och plan- och bygglagen. HSB vill göra tillägg i miljöbalken för att skadelindringshierarkin ska bli lagstadgad. Vidare vill företaget att begreppet kompensera förs in i miljöbalken då prioriteringsordningen i skadelindringshierarkin och införande av kompensation i miljöbalken förtydligar att kompensationen kommer sist och de andra åtgärderna i skadelindringshierarkin ska övervägas först. I plan- och bygglagen vill HSB göra ett eget förslag genom ändringar/tillägg sker i 2 kap. 3 §, där begreppet ekologiskt fungerande landskap ska få en plats med vedertagen definition. Vidare stödjer i grunden HSB utredningens förslag om en ny paragraf 12a § i 4 kap. med ordalydelsen: ”*I en detaljplan får kommunen, bestämma kompensationsåtgärder för skada på miljön*”, men vill göra en ändring där ”skada på miljön” bör bytas ut mot ”förlust av biologisk mångfald och ekosystemtjänster”.

I plan- och bygglagen har HSB betänkligheter hur vissa av förslagen i utredningen kommer att påverka markexploateringen för bostadsbygge negativt, speciellt om de olika kommunerna tillämpar lagen olika. HSB har betänkligheter om att kraven från kommunerna på ekologisk kompensation kan bli av för låg kvalitet vilket kan göra exploateringen både tidskrävande och komplex. HSB vill se en enhetlig metod för ekologisk kompensation där byggherrarna får vara med och styra över utformningen så att den passar in i byggandet.

HSB vill att regeringen ger i uppdrag till myndigheter att ta fram en vägledning med distinkta krav på när ekologisk kompensation ska krävas i detaljplanering och hur själva kompensationen ska genomföras. Vidare anser HSB att kommuner och länsstyrelser ska samverka för att ta fram handlingsplaner för grön infrastruktur som rör både ekosystem i vatten och på land.

JM (2018) har invändningar mot utredningens förslag då de anser att förslaget inte rör de krav och principer som gäller för myndighetsutövning. JM anser att förslaget inte säkerställer den ekologiska nyttan eller ger en konkurrensneutralitet inom ramen för kompensationssystemet och därför vill de ej införa regler om ekologisk kompensation. Vidare anser JM att hanteringen och kraven kan bli olika inom och mellan olika kommuner, samt att det kan bli förlängda processtider. Om ekologisk kompensation ska införas som krav vill JM ha tydliga riktlinjer så att exploatören enkelt ska kunna veta exakt och hur den ekologiska kompensationen ska genomföras, bedöma kostnader för åtgärderna, samt att exploatören ska ha rådighet över den ekologiska kompensationens genomförande. JM är positiva till att det ska bli en reform som ger en enkel, tidseffektiv och rättssäker plan och bygglovsprocess som främjar en långsiktig hållbar bostadsproduktion.

Riksbyggen (2018) är positiva till ekologisk kompensation och att de nationella miljömålen uppfylls. Dock har Riksbyggen betänkligheter kring att ekologisk kompensation kan komma att krävas i områden där det inte behövs. I förslaget till ändringar i 2 kap. 8a § MB, angående skadelindringshierarkin vill Riksbyggen att kompensation inte ska krävas om exploatören

uppfyllt de övriga tre åtgärderna i skadelindringshierarkin. I plan- och bygglagen upplever Riksbyggen att tillägget om ekologisk funktionella landskap i 2 kap. 3 §, p 6 inte är tillräckligt tydligt och därför föreslår de avslag på den punkten. Angående kompensation i detaljplan vill Riksbyggen förtydliga vad som menas med 4 kap, 12 a § skaderegleringsprincipen. Riksbyggen menar att skadelindringsprincipen måste förtydligas med ett ramverk som talar om när i detaljplanering kompensationen ska användas. Riksbyggen vill införa en ändring i 4 kap. 14 § plan- och bygglag där kompensationsåtgärderna i detaljplan ska bestämmas vid bygglovet om exploateringen av mark innebär väsentligt ändrad markanvändning. Riksbyggen vill inte att kompensationsåtgärderna ska kunna ändras under tiden exploateringen pågår då det skapar ekonomisk oro och problem med tidsplanering för exploatören. Vidare vill Riksbyggen att exploatören ska få vara med i utformandet av kompensationsåtgärderna då olika åtgärder passar varierande beroende på projekt. De åtgärder som sker för ekologisk kompensation ska sedan förvaltas och då behöver det vara av god och hållbar kvalitet som är enkel och billig att förvalta.

Intervjuer

Använder sig exploatörerna av ekologisk kompensation vid exploatering i dag?

Tre av respondenterna (1,2,4) har arbetat med ekologisk kompensation i sina nuvarande roller och då är det i form av att skydda och sköta befintliga träd och växter samt ersätta nedtagna träd. En av respondenterna (1) har arbetat med att skapa oslagen ängsyta, gröna tak och odlingsytor för boenden. Två av respondenterna (1,3) känner till att andra exploatörer då främst större byggbolag tillämpar ekologisk kompensation om det finns krav på ekologisk kompensation. Två av respondenterna (1,2) har märkt av att synen på att kompensera för miljöskador har förändrats då kompensation utförs i större utsträckning än tidigare. Dock säger respondent 1 att: *”Det diskuteras i ledningsgrupper hur man skulle få in kompensation av biologisk mångfald, men de röda siffrorna talar sitt tydliga språk”*. Respondenterna menar att det inte sker någon frivillig ekologisk kompensation i praktiken. Avsaknad av ekonomiska incitament tar tre av respondenterna (1,2,3) upp som den huvudsakliga orsaken kombinerat med att marknaden inte efterfrågar att få åtgärder utförda. Ett tydligt exempel är kommentaren från respondent 1: *”Är det ingen som frågar efter ekologisk kompensation så gör inte vi det då det kostar extra”* eller respondent 2: *”Betalar inte kunden så kan vi inte utföra någon ekologisk kompensation”* samt respondent 3: *”Det är svårt att få ihop ekonomin vid byggnation”*. Respondenterna ser dock att det skulle kunna finnas vinster i att lägga in medel på frivillig basis utifrån att det kan generera positiv publicitet för exploatören.

Vilka möjligheter och hinder uttrycker exploatörerna om ekologisk kompensation?

Respondenterna tar upp flera praktiska orsaker till att de inte kan inkludera ekologisk kompensation i sina befintliga arbetsprocesser som sker vid exploatering av ett område. Med snäva tidsramar i varje arbetsmoment så finns lite tid till att planera in och lägga ut på sådant som inte direkt rör själva uppdraget och objektet som byggs. Exploatörerna hinner sällan inventera och ta in information för att kunna omsätta det till praktisk handling. Vidare tar en

respondent (2) upp att tilldelningen av markytor är så pass snäv att det helt enkelt inte finns någon plats för bevarande av den biologiska mångfalden. Varje kvadratmeter som går att nyttja används för att lyfta fram önskade färdigheter i byggnationen. Kvar blir varken befintlig natur eller yta för grönska i mer än vad som finns kravställt. Respondenterna ser olika på hur kraven från kommunerna ändrats över tid. En av respondenterna (1) upplever att kommunen ställer högre krav på kompensationsåtgärder i dag jämfört med tidigare år. En annan respondent (2) upplever att kommunen har samma policy för kompensationsåtgärder nu som år 2017. Den olika synen på kommunens krav kan bero på att alla respondenter är verksamma i olika delar av landet. Tre av respondenterna (1,2,4) efterfrågar ett tydligare regelverk. Som skäl anges bland annat att det blir otydligt i upphandlingsprocessen. Om det behövs ställas krav på ekologisk kompensation bidrar då lagstiftningen till att ha något att luta sig emot över vilka krav som ska ställas. Två av respondenterna (1,2) säger att de i dag försöker ta med den frivilliga ekologiska kompensationen när det går då den ej är lagstyrd. Två av respondenterna (1,3) uppger att de känner till skadelindringshierarkin som begrepp. Samtliga respondenter säger att det är bättre att undvika skada kontra att kompensera för skada. Dock kan det finnas andra orsaker än att värna om miljön när de tar de strategiska besluten i den riktningen. Respondent 1 säger att: *”Det är alltid bättre att undvika skada än att kompensera då det blir billigare. Det är alltid pengarna som styr”*.

Ser de exploaterande byggföretagen ekologisk kompensation som ett verktyg för att arbeta med EU-taxonomin?

Tre respondenter (1,2,4) känner till EU-taxonomin i olika utsträckning. Två av respondenterna (1,4) arbetar för att uppfylla de krav som i dag handlar om att bli hållbarhetsklassade. Två av respondenterna (2,3) ser ekologisk kompensation som ett möjligt verktyg för att arbeta med EU-taxonomin medan två av respondenterna (1,4) inte vet då frågan ligger för högt upp i företagets hierarki.

Finns det åtgärder som enligt de exploaterande byggföretagen skulle underlätta tillämpningen av ekologisk kompensation?

Tre av respondenterna (1,2,4) vill ha ett tydligt regelverk kring ekologisk kompensation i detaljplanering och byggprojekt för att underlätta tillämpningen av ekologisk kompensation. Kraven blir tvingande för uppdragsgivarna och kan därmed räknas in i uppdraget.

Diskussion

Använder sig exploatörerna av ekologisk kompensation vid exploatering i dag?

Respondenterna är eniga om att ekologisk kompensation vid exploatering används när det finns med som krav. Det är sällsynt att frivillig ekologisk kompensation föreslås eller genomförs av exploatörerna då det kostar tid, pengar och yta som de annars kunde bygga på. Respondent 1 säger att de i ledningsgruppen tar upp hur de skulle kunna få in ekologisk kompensation vid exploatering, men att det kostar för mycket pengar vilket gör att det inte är ekonomiskt möjligt. Detta överensstämmer med vad remissvaren kommit fram till där de skriver att det är processerna kring kompensationen som försenar exploateringen vilket i sig ökar kostnaderna. Agenda 2030 med de globala målen (2023) och Sveriges nationella miljömål (2023) vill bland annat synliggöra att exploatering är ett problem då ekosystem och den biologiska mångfalden minskar (Naturvårdsverket, 2023; Naturvårdsverket, 2016). Detta stämmer överens med vad alla exploatörer skriver i sina remissvar av utredningen om ekologisk kompensation SOU 2017:34, där HSB bland annat vill minska ner problemet med att genomföra ekologisk kompensation genom att exploatörerna ska få bestämma över kompensationsåtgärderna vid förlust av biologisk mångfald och ekosystemtjänster vid exploatering i detaljplanering. Ett annat exempel är Riksbyggen som uttryckligen skriver att de är positiva till ekologisk kompensation och vill att de nationella miljömålen uppfylls (Riksbyggen, 2018). För att exploatörerna ska använda sig av ekologisk kompensation vid exploatering i framtiden skulle de behöva stöttning av ett regelverk där det tydligt framkommer när, var och hur de ska använda ekologisk kompensation. Detta är vad Reid et al. (2015) tar upp där de lyckats implementera ekologisk kompensation i lagstiftningar för några länder i Sydamerika. JM (2018) tar i sitt remissvar upp problematiken med att det i dagsläget är otydliga riktlinjer, och vill ha tydliga riktlinjer så de enkelt ska kunna veta exakt och hur den ekologiska kompensationen ska genomföras, bedöma kostnader för åtgärderna, samt att exploatören ska ha rådighet över den ekologiska kompensationens genomförande. Det är också vad utredningen SOU 2017:34 föreslår i lagändringarna av plan- och bygglagen samt miljöbalken. Miljöbalken används i dag när det utförs ingrepp i exempelvis Natura 2000-områden och det behöver göras en ekologisk kompensation. Men miljöbalken behöver utökas till att gälla även andra områden då ekosystem och den biologiska mångfalden blir lidande när områden exploateras (Tunón & Sandell, 2021). Att utöka plan- och bygglagen samt miljöbalken vore i samklang med kommunernas egna interna målsättningar för miljö och hållbarhet som de är intresserade av att uppnå när de utför frivilliga kompensationsåtgärder i fysisk planering.

Vilka möjligheter och hinder uttrycker exploatörerna om ekologisk kompensation?

De hinder som finns för att utföra ekologisk kompensation vid exploatering anger respondenterna bland annat är snäva tidsramar. Exploatörerna hinner sällan inventera och ta in ny information för att omsätta till handling, och ytorna är ofta snålt tilltagna så det finns inte plats på det exploaterade området för ekologisk kompensation och bevarande av den

biologiska mångfalden. De möjligheter som uttrycks är få från respondenterna förutom att de efterfrågar ett tydligt regelverk som styr upphandlingsprocessen då det behöver ställas krav på ekologisk kompensation för att den ska utföras. Detta stämmer överens med vad Reid et al. (2015) skriver där tydliga och lättföljda lagar är viktiga för att minska ner osäkerheten hos byggexploatörerna för ekonomi och själva kompensationen. Hansson & Alkan Olsson (2023) tar upp att många kommuner skriver om att de ska kompensera urbana grönområden, men saknar information om hur detta ska genomföras eller vad mer precist som ska kompenseras. Detta skapar otydlighet för byggexploatörerna som enligt respondenterna behöver ett tydligt regelverk som styr. Kommunerna och exploatörerna skulle behöva ta till sig många delar av vad utredningen SOU 2017:34 föreslår för att skapa en tydlighet dels med lagar och regler, dels via en vägledning riktad till exploatörer, kommuner och övriga intressenter, för att skapa bättre förutsättningar och minska byggexploatörernas oro för ekonomi vid ekologisk kompensation vid exploatering. Det gäller att ta vara på och utveckla den biologiska mångfalden och ekosystemen som människan behöver för ekosystemtjänsterna de ger (Globala målen, 2023; Sveriges miljömål, 2023). Annan kompensation som kommuner, landsting, politiker och exploatörer borde ta till sig är EU-taxonomin med förordningen (EU) 2020/852 som kan bidra till att bland annat exploatörer ska motiveras till att arbeta för skydd av biologisk mångfald och till att nettoförstörelsen av mark och vatten stoppas.

Ser de exploaterande byggföretagen ekologisk kompensation som ett verktyg för att arbeta med EU-taxonomin?

EU-taxonomin kopplar inte direkt till ekologisk kompensation, men ekologisk kompensation kan användas som ett verktyg för att uppfylla lagstiftningen. Två av respondenterna ser ekologisk kompensation som ett möjligt verktyg för att arbeta med EU-taxonomin enligt förordningen (EU) 2020/852. Respondenterna uppger att företaget använder ekologisk kompensation för att bli hållbarhetsklassade enligt taxonomin. Det framkommer flera anledningar till att två av de intervjuade byggexploatörerna inte använder sig av taxonomin. Den enklaste anledningen är att det är en EU-lagstiftning som gått dem förbi. Den andra anledningen är att byggexploatörerna inte ser att de kan dra någon fördel av att använda sig av den gröna taxonomin, de ser enbart kostnader. Detta skiljer sig från skadelindringshierarkin där alla respondenter håller med om att det är viktigt att undvika skada jämfört med att kompensera för skadan senare vilket är i samklang med skadelindringshierarkin (BBOP, 2012; Naturvårdsverket, 2016). Skadelindringshierarkin verkar dock inte användas i tillräckligt stor utsträckning för att skapa möjlighet i kommunal planering, då Hansson & Alkan Olsson (2023) skriver att det enbart är tre av tio kommuner i Sverige som direkt eller indirekt nämner skadelindringshierarkin i översiktliga planeringsdokument. Vidare skriver Hansson & Alkan Olsson (2023) att kommunerna inte har någon planering för hur den ekologiska kompensationen ska gå till eller vilken typ av ekosystemtjänster som det ska kompenseras för. Detta stämmer överens med vad några av remissvaren från exploatörerna tar upp, bland annat HSB (2018) som vill att regeringen ska ta fram distinkta krav på när ekologisk kompensation ska krävas i detaljplanering och hur kompensationen ska genomföras. Detta för att minska riskerna att olika kommuner tillämpar de tilltänkta ändringarna i plan- och bygglagen olika vilket kan skapa ekologisk kompensation av låg

kvalité som både blir tidskrävande och komplex (HSB, 2018; JM, 2018). De intervjuade respondenterna styrker nödvändigheten av lagar och regler kring ekologisk kompensation då respondenterna uttrycker att anledningen till att byggexploatörer använder skadelindringshierarkin enbart är ekonomiska och kostar mindre pengar att undvika skada jämfört med att kompensera.

Finns det åtgärder som enligt de exploaterande byggföretagen skulle underlätta tillämpningen av ekologisk kompensation?

De åtgärder som respondenterna nämner för att underlätta tillämpning av ekologisk kompensation är ett tydligt regelverk. När krav på ekologisk kompensation blir ofrånkomligt för uppdragsgivarna måste det räknas in i uppdraget och blir därigenom genomfört. I plan- och bygglagen (SFS 2010:900) ställs inte krav på ekologisk kompensation vilket leder till stora begränsningar i kompensationsarbetet inom fysisk planering (Naturvårdsverket, 2016). Kommunerna arbetar därför frivilligt med att föra in ekologisk kompensation i detaljplanering och översiktsplanering (Naturvårdsverket, 2016; Jönsson et al., 2023). Därför skulle plan- och bygglagen behöva ändras enligt förslagen i SOU 2017:34 för att den kommunala detaljplaneringen ska kunna utvecklas och användas som ett mer kraftfullt styrmedel i det svenska miljömålsarbetet. Kommunen har ett stort intresse av att driva frågan om utökad ekologisk kompensation vid exploatering då det är ett verktyg för att utveckla kommunens miljöarbete. Detta är i enlighet med vad Jönsson et al. (2023) bland annat har kommit fram till i sin forskning där målet med ekologisk kompensation bör vara klart och tydligt både i lagstiftning och de nationella policydokumenten som exempelvis de svenska miljömålen. Att målet med ekologisk kompensation ska vara klart och tydligt skriver HSB (2018) i sitt remissvar angående SOU 2017:34 där de vill ha en förändring i miljöbalken och plan- och bygglagen för att få den ekologiska kompensationen lagstadgad. Även Riksbyggen (2018) är för att det sker lagändring i plan- och bygglagen där de vill ha med att kompensationsåtgärder i detaljplan ska planeras redan vid bygglov om exploatering om det innebär betydande markanvändning. Ett byggbolag som i sitt remissvar vill göra avslag på SOU 2017:34 är JM (2018) då de anser att förslagen i SOU 2017:34 inte säkerställer den ekologiska nyttan och är därmed negativa till förslagen som de ser ut i dagsläget. För att JM ska kunna gå med på lagförslaget vill de ändra det till att innehålla tydliga riktlinjer för exploatörer så att de enkelt och exakt vet hur den ekologiska kompensationen ska genomföras. JM skulle också vilja att det ska gå lätt att bedöma kostnader för åtgärderna och att exploatören ska ha rådighet över hur den ekologiska kompensationen ska genomföras. Det som uttrycks via remisser och intervjuer är att det kanske öppnar upp för möjligheter med tydligare regelverk. De enskilda kommunerna behöver vara tydliga i sina lokala regelverk men också de nationella regelverken behöver förbättras för att utveckla den ekologiska kompensationen vid byggexploatering. Förutsättningarna för att öka tillämpning av ekologisk kompensation från myndigheter, kommuner och exploatörer är goda. Det byggexploatörerna är intresserade av för att lyckas är rättvisa och likvärdiga förutsättningar för att jobba med ekologisk kompensation när de exploaterar. Exploatörerna kan bli motiverade av att använda sig av ekologisk kompensation då det kan ge fördelar att de är miljöcertifierade och kan visa på vilket bra arbete de gör för att ta hänsyn till miljön.

Slutsatser

Ekologisk kompensation vid exploatering i detaljplanering är både en möjlighet och ett hinder i dag. Möjligheten ligger i att bevara och trygga ekosystem och den biologiska mångfalden. EU-taxomin för hållbarhetsklassificering kan befrämja att frivillig kompensation sker i större utsträckning trots att det kostar pengar. Hinder i dag är lagstiftningen som behöver ändras för att ge stöd för krav på kompensation i enlighet med SOU 2017:34 då mycket fokus hos exploatörerna ligger på pengar och ekonomi vilket stämmer överens med vad respondenterna berättar vid intervju. Remissvaren tillsammans med intervjuer av exploatörer och utredningen SOU 2017:34 pekar på att ändrad lagstiftning är önskvärd för att få den ekologiska kompensationen lagstadgad så att alla byggexploatörer har samma förutsättningar och kan arbeta med ekologisk kompensation på samma premisser. Intervjuer med byggexploatörer visar att de är positiva till att krav på ekologisk kompensation vid detaljplanering blir lagstadgad i exempelvis plan- och bygglagen samt i miljöbalken. Det kommer dock krävas arbete med detta både lokalt på kommunnivå med tydliga regler i detaljplaneringen, och på nationell nivå och myndighetsnivå för att ekologisk kompensation vid exploatering i detaljplanering ska bli ett mer använt styrmedel.

Referenser

- Aronson, M.F.J., Lepczyk, C.A., Evans, K.L., Goddard, M.A., Lerman, S.B., MacIvor, J.S., Nilon, C.H., & Vargo, T. (2017). *Biodiversity in the city: key challenges for urban green space management*. *Frontiers in Ecology and the Environment* 15 (4), 189-196.
<https://doi.org/10.1002/fee.1480>
- Business and Biodiversity Offsets Programme (BBOP) (2012). *Standard on Biodiversity Offsets*. https://www.forest-trends.org/wp-content/uploads/bbop/bbop_standard_on_biodiversity_offsets_1_feb_2013-pdf.pdf (2023-04-05)
- Boverket. (2018). *Frivillig ekologisk kompensation i planering och byggande*.
<https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/teman/ekosystemtjanster/verktyg/kompensation/> (2023-03-28)
- Boverket. (2021). *Avväg ekosystemtjänster mot andra intressen*.
https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/teman/ekosystemtjanster/metod_planering/op/avvag-op/ (2023-04-05)
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (uppl. 3). Ortnamn: Liber.
- Chiras, D.D. (2014). *Environmental Science*. (uppl. 10). Sudbury, MA: Jones and Bartlett Publishers.
- Europaparlamentet och rådets förordning (EU) 2020/852 av den 18:e juni 2020 om inrättande av en ram för att underlätta hållbara investeringar och om ändring av förordning (EU) 2019/2088. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=celex:32020R0852>
- Europeiska Kommissionen. (2020). EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030. Ge naturen större plats i våra liv. Meddelande från Kommissionen till Europaparlamentet, Rådet, Europeiska Ekonomiska och Sociala Kommittén samt Regionkommittén.
<https://data.riksdagen.se/fil/36E23634-418C-4D6F-A735-84756E8C71FF> (2023-04-05)
- Globala målen. (2023). *Agenda 2030*. <https://www.globalamalen.se/>
- Hansson, H., Alkan Olsson, J. (2023). Uptake and use of biodiversity offsetting in urban planning – The case of Sweden. *Urban Forestry & Urban Greening* 80, 127841.
<https://doi.org/10.1016/j.ufug.2023.127841>
- Hedenfelt, E. (2013). *Hållbarhetsanalys av städer och stadsutveckling. Ett integrerat perspektiv på staden som ett socio-ekologiskt, komplext system*. Malmö: Mapius.
- HSB. (2018). *Remissvar: Ekologisk kompensation- åtgärder för att minska nettoförluster av biologisk mångfald och ekosystemtjänster, samtidigt som behovet av markexploatering tillgodoses*. Diarienummer M2017/01115/Nm.
https://www.hsb.se/contentassets/8be9e0f8e4874c139c40e076b5b8f79c/hsb_remissvar_ekologisk-kompensation.pdf (2023-04-09)

- JM. (2018). *Betänkande av Utredningen om ekologisk kompensation SOU 2017:34. Diarienummer M2017/01115/Nm.*
<https://www.regeringen.se/contentassets/2528ad4c3b1243ec84df1cedc0e19e48/jm-ab.pdf>
 (2023-04-06)
- Jönsson, K.I., Hasselström, L., Bengtsson, F., Björn, H., Cole, S., Doherty, H., Söderqvist, T. (2021). *Ekologisk kompensation som styrmedel i kommunal planering*. Rapport 6992: Naturvårdsverket.
- Jönsson, K.I., Widenfalk, L., Bergström, L., Elofsson, K., Alkan Olsson, J., Öckinger, E., Karlsson, M., Hanson, H., Cole, S., Josefsson, J., Josefsson, H. (2023). *Ekologisk kompensation som verktyg i miljömålsarbetet*. Rapport 7103: Naturvårdsverket.
- Klimat- och näringslivsdepartementet. (2014). *En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster* (Regeringens proposition 2013/14:141). Regeringskansliet.
- Kvale, S., Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Naturvårdsverket. (u.å.a). *Ekosystemtjänster*.
<https://www.naturvardsverket.se/ekosystemtjanster> (2023-03-29)
- Naturvårdsverket. (2023). *Ekologisk kompensation*.
<https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/samhallsplanering/ekologisk-kompensation/> (2023-03-28)
- Naturvårdsverket. (2016). *Ekologisk kompensation En vägledning om kompensation vid förlust av naturvärden*. Handbok 2016:1. <https://www.naturvardsverket.se/om-oss/publikationer/0100/ekologisk-kompensation/> (2023-03-28)
- Person, C (red)., Andersson, H., Dahlqvist, C., Nihlgård, B., Bramryd, T. (2019). *Människa och miljö med praktisk vägledning för projekt*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Pereira, P., Baró, F. (2022). *Greening the city: Thriving for biodiversity and sustainability*. Science of the Total Environment 817, 153032.
<http://dx.doi.org/10.1016/j.scitotenv.2022.153032>
- Riksbyggen. (2018). *Remiss "Ekologisk kompensation – Åtgärder för att motverka nettoförluster av biologisk mångfald och ekosystemtjänster, samtidigt som behovet av markexploatering tillgodoses"*, SOU 2017:34, dnr M2017/01115/Nm.
<https://www.regeringen.se/contentassets/2528ad4c3b1243ec84df1cedc0e19e48/riksbyggen.pdf> (2023-04-11)
- Reid, J., Bruner, A., Chow, J., Malky, A., Carlos Rubeo, J., Vallejos, C. (2015). *Ecological Compensation to Address Environmental Externalities: Lessons from South American Case Studies*. Journal of Sustainable Forestry 34, 605–622.
<https://doi.org/10.1080/10549811.2015.1046081>
- SFS 1998:808. *Miljöbalk*. Klimat och näringslivsdepartementet.

- SFS 2010:900. *Plan och -bygglag*. Landsbygds- och infrastrukturdepartementet SPN BB.
- SOU 207:34. Ekologisk kompensation - Åtgärder för att motverka nettoförluster av biologisk mångfald och ekosystemtjänster, samtidigt som behovet av mark-exploatering tillgodoses. Stockholm: Statens offentliga utredningar.
- Sveriges miljömål. (2023). *Sveriges miljömål*. <https://www.sverigesmiljomal.se/> (2023-04-24)
- Säfsten, K., Gustavsson, M. (2019). *Forskningsmetodik för ingenjörer och problemlösare*. Lund: Studentlitteratur.
- Tunón, H (red)., Sandell, K (red.). (2021). *Biologisk mångfald, naturnyttor, ekosystemtjänster. Svenska perspektiv på livsviktiga framtidsfrågor*. CBM:s skriftserie 121, SLU Centrum för biologisk mångfald, Uppsala & Naturvårdsverket, Stockholm.

Bilaga A

Intervjufrågor (Säfsten & Gustavsson, 2019).

1. Vilken befattning har du inom verksamheten där du arbetar?
2. Arbetar din verksamhet med frivillig (icke lagstyrd) ekologisk kompensation?
Om JA:
 3. Hur länge har ni arbetat med ekologisk kompensation?
- Om NEJ:
 3. Har du tänkt tanken att arbeta med ekologisk kompensation?
 - 3a. Vad är det som gör att din verksamhet inte arbetar med ekologisk kompensation?
 - 3b. Något speciellt skäl till att din verksamhet ej arbetar med ekologisk kompensation?
4. Känner du till skadelindringshierarkin? (Undvika, Minimera, Restaurera, Kompensera), och tillämpar ni hierarkin för att minska påverkan på miljön vid exploatering?
Om JA:
 - 4.a Arbetar du efter skadelindringshierarkin?
5. Hur tänker du kring att undvika skada kontra kompensera för skada?
6. Ser du några fördelar för er (som företag) att tillämpa ekologisk kompensation?
7. Ser du några svårigheter eller utmaningar med att tillämpa ekologisk kompensation?
8. Ser ditt företag ekonomin som ett hinder för att tillämpa ekologisk kompensation? (fråga om det ej kommer upp tidigare)
9. Upplever du att kommunen ställer mer krav på kompensationsåtgärder för miljöförluster i dag jämfört med tidigare?
10. Ser du ett behov av ett tydligare regelverk, nationellt eller inom kommunens fysiska planering, för att underlätta tillämpningen av ekologisk kompensation i detaljplanering och byggprojekt?
11. Känner du till andra företag inom er bransch som tillämpar ekologisk kompensation?
12. Har du märkt av någon förändring på synen att kompensera för miljöskador i byggprojekt inom byggbranschen?
13. Känner du till EU-taxonomin och arbetar ni för att uppfylla taxonomins krav som i dag handlar om att bli hållbarhetsklassade?
14. Ser ditt företag ekologisk kompensation som möjligt verktyg för att jobba med EU-taxonomin?
15. Har du någonting mer att ta upp eller fråga om innan vi avslutar intervjun?